

Vahe Taschjian: 1915'te bazı kadınlar fuhuş yaparak hayatta kalabildi

Posted on 07/12/2014

Almanya'da yaşayan bir akademisyen olan Vahe Taschjian, 2003 yılında Kahire'deki Ermeni arşivlerini incelerken Ermeni soykırımı sonrası hayatta kalma mücadelesi veren ve bu kapsamda fuhuşa ya da Müslüman olarak karma evlilikler yapmaya zorlanan kadınları öğrendi. O dönem Ermeni toplumunda yayınlanan gazeteleri ve diğer kaynakları inceleyen Taschjian, kadınların yaşadığı inanılmaz zorlukları anlattı.

ÖZGE ATASEL: Kahire'deki arşivi görmeden önce hayatta kalma mücadelesi veren bu kadınlardan haberdar mıydınız?

Vahe Taschjian: Daha önce de Halep'te, Şam'da çekilmiş fotoğraflar görmüştüm fakat bu barınma evlerinin ne amaçla yapıldığını daha önce bilmiyordum. Kahire'deki arşivi gördükten sonra, genel bağlamı, insan hikayelerini, fotoğrafları keşfettim.

Araştırmanızda bu insanlardan "Hobbessvari kahramanlar" olarak bahsediyorsunuz. Bu adlandırmayla neyi kastediyorsunuz?

Kadınlar mücadele ediyorlar. Hayatta kalabilmek için her şeyi yapmaya zorlanıyorlar. Buna benzer hayatta kalma çabalarını birçok yerde görebilirsiniz. Mesela Nazi kampları. Orada da insanlar hayatta kalmak için imkanlar dahilinde her şeyi yapıyorlar. Hayatta kalma mücadelesi kapsamında toplumun kendilerine empoze ettiği kuralları yıkmak durumunda kalabiliyorlar. Fahişelik yapmak zorunda kalan Ermeni kadınların birçoğu saygın ailelerden geliyor, iyi eğitim almışlar, kolejlere gitmişler. Edebiyatçı Yervant Odyan, anılarında tren vagonunda karşılaştığı fahişelik yapan ve Osmanlı subaylarıyla yolculuk eden bir kadından

bahsediyor. Odyan kadının İstanbul'a gittiğini öğrenince hemen ona ahlak dersi vermeye başlıyor. Buna karşılık kadın da kendi hikayesini anlatıyor; çok saygın bir aileden gelen kadın birçok dil konuşabiliyor, iyi eğitimli fakat olağanüstü şartlar altında, daha önceki hayatında hiç karşılaşmadığı işleri yapmak zorunda kalıyor, fuhuşa zorlanıyor. Bu kadınlar bu yüzden, hayata tutunmak için neleri yapabileceğimizi anlatan Thomas Hobbes'un kahramanları gibiler.

Dönemin Ermeni toplumunun fuhuş ya da karma evlilikler yapmaya zorlanan kadınlara bakış açısı nasıldı?

Toplumda heterojen bir duruş var. Kimi fuhuş ya da melez evlilikler yapmak zorunda olan bu kadınları Ermeni toplumunda görmek istemezken, kimi onların geri kazandırılmasını istiyordu. İkinci gruptaki insanların da şartları vardı, büyük çoğunluk kadınları kabul ederken, Türk, Arap ya da Kürtlerden olan çocuklarını getirmelerini istemiyordu.

Bu karma evliliklerden doğan çocukları kabul etmemenin, ahlaksal kurallar dayatmanın ardındaki neden neydi?

Belki bu soruna cinsiyet eşitsizliği yönünden de bakmalıyız, erkekler buna benzer işler yapsaydı o zamanki Ermeni toplumunun tepkisi nasıl olurdu?

Bu sorunda cinsiyet çok anahtar bir kelime. O dönem Ermeni liderler arasında Türk olan her şeyi reddetme gibi bir akım vardı. 1919'dan itibaren Ermeni ulusunu yeniden yaratma süreci başladı. Yeniden inşa edilmeye başlanan ulusun ilk dayanağı Ermeni kimliği, ikincisi ise Osmanlı kimliğini reddetmekti. Bu reddedilen ikinci kimlik, Türkçe konuşmak, fes giymek, Türkçe şarkılar söylemek gibi daha önce günlük hayatlarını oluşturan pek çok şeyi içeriyordu. Soykırım sonrası dönemde işler değişmeye başladı, Osmanlı-Türk mirası reddedilmeye başlandı. Bu bağlamda, bu akımın en net örneklerinden biri de Ermeni toplumundan dışlanan, karma evliliklerden doğan çocuklardır. Ayrıca bu çocuklar insanlara

neler yaşandığını hatırlattığı içinde dışlandılar. Cinsiyet ayrımcılığı meselesine gelirsek, erkekler de buna benzer şeyler yaptılar, fakat savaştan sonra bunların hepsi unutuldu. Sanki bunlar hiç olmamış gibi yaşamayı seçtiler.

O dönemde toplumun bir kesiminin desteklediği, fuhuş yapan ya da zorla evlendirilen kadınları toplumca desteklemeyi amaçlayan kadın barınakları kuruluyor. Bunlar kim tarafından, nerelerde kuruluyorlar, kimler tarafından finanse ediliyorlar?

Barınakların kurulmasında ilk olarak yerel Ermeni kuruluşların çabalarını görüyoruz. Yerel halk iyi, pozitif bir görüntüye sahip olmak istiyor, dolayısıyla sokaklardaki fahişelerin kendi imajlarını sarstığını düşünüyor. Daha sonra kilise devreye giriyor; Halep'te, Şam'da barınaklar açıyorlar. Özellikle uçlardaki Ermeni kadınları toplamaya başlıyorlar. Çünkü uçlardaki Ermenilerin direkt kendi görüntülerini hedef aldığını düşünüyorlar. İstanbul'da bile kadın barınakları kuruluyor çünkü Ermeni burjuvazisi sokaklarda Ermeni fahişeler görmek istemiyor, kadınları kapalı kapıların ardında saklamaya çalışıyor. Sayılara gelecek olursak, Halep, Şam, İstanbul, Kahire ve Adana gibi yerlerde birer kadın sığınma evi bulunuyor. Bu sığınaklar önce Ermenilerin desteğiyle kurulurken daha sonra misyonerler de devreye giriyor. Milletler Cemiyeti de kaçırılan kadınları Suriye'deki aşiretlerden kurtarmak için çöllerde gezen gruplar kuruyor, çokça para harcıyor. Fakat bu barınaklar karma evliliklerinden olan çocuklarıyla gelen kadınlara karşı inanılmaz toleranssızlar, çocuklar asla içeri alınmıyor, hatta bu kural barınak programlarında bile yazıyor.

Kaçırılan ve Müslüman erkeklerle evlenen kadınların sığınma evlerindeki hayatları nasıldı, eşlerinin bu barınaklara bakışı nasıldı?

Zaten çoğu vakada ağırlıklı olarak Türk, Arap ve Kürt erkekler bu kadınları kaçırmışlardı, dolayısıyla pek de sevilen, yasal eşler değillerdi bu erkekler. Buna rağmen kadınlar bazen barınaklardan kaçıp "evlerine" dönüyorlardı, bunu sığınma evlerinin düzenli tutulan raporlarında görebiliriz. Bu geri dönüşlerde farklı dürtüler etkili olabiliyordu. Kaçmalarının

bir nedeni kendilerini evde daha güvende hissetmeleri olabilir, sonuçta sığınma evleri de cennet gibi yerler değildi. Oradaki görevliler kadınların hayatını kolaylaştırmaya çalışıyorlardı fakat temelde bir aile hayatları yoktu. Bu kadınlar küçük yaşlarda kaçırıldıklarından çoğu Ermenice bilmiyordu, Arapça ya da Kürtçe konuşabiliyorlardı. Kadınların sığınma evlerinden kaçmasının bir nedeni de yaşadıkları büyük travmanın da etkisiyle ailenin kendilerini tekrar almaya geleceğini, hatta öldüreceğini düşünmeleriydi. Tabii kadınların yeni eşlerini zamanla sevdiği, alıştığı örnekler de yok değildi.

Bu sığınma evlerinde aileyi ya da yeni bir eşi bulma süreci nasıl işliyordu?

Sığınma evi yöneticileri maddi açıdan yeterli güce sahip olamadıklarından, kadınların çok uzun süre orada kalmasını istemiyorlar. Temel strateji önce eğer varsa hayatta kalan aile üyelerine ulaşmak ve kadını onlara teslim etmek. Eğer kimseyi bulamazlarsa yeni bir Ermeni eş bulma stratejisi devreye giriyor. Diasporadan bulunan bu erkeklere kadınların grup halinde çekilmiş bir fotoğrafı gönderiliyor ve seçilen kadın, evleneceği erkeği hiç görmeden gemiye bindirilip Fransa, Marsilya, New York gibi yerlere gönderiliyor. Birçok kadın için yeni bir kötü hikaye başlıyor.

Bu süreçte kadınların erkeklerin kaderini olumlu yönde değiştirdiği örnekler de var mı?

Evet, buna örnek bir hikaye anlatabilirim. İki yıl önce elime, Antep'ten Hama'ya sürgün edilen bir aileden bahseden bir günlük geçti. Evli bir papazın ailesi, yeni geldikleri yerde papaz çalışıp eve para getiremediğinden çok kötü durumdaydılar. Bir süre sonra papaz kasabadaki tüm papazlarla birlikte Kudüs yakınlarında bir yere sürgüne gönderildi. Aile annenin eline kaldı. Daha sonra tüm aile Müslümanlaştırıldı. Bu evin 17 yaşında, Osmanlıca'yı çok iyi yazabilen ve konuşabilen bir oğlu vardı. Bir gün evin annesi valinin evine gitti, valinin karısına yaptığı en güzel nakışları hediye eden kadın 17 yaşındaki oğluna valilikte iş ayarlanıp ayarlanamayacağını sordu. Kadın vali olan kocasıyla konuştu ve çocuk işe alındı, daha sonra da kasabadaki buğday depolarının başına getirildi. Kadının çabaları

sonucunda o umutsuz durumdaki aile kurtuldu, adeta cennete düştüler. Çok olağanüstü durumlarda erkekler kendi düşünce sistemlerini ve normlarını korurlarken, kadınlar uyum sağlamada daha esnek olabiliyorlar, çünkü normlar erkekler tarafından yaratılmış kurallar. Kadınlar için şartlar daha hızlı değişebiliyor.

Kaynak: Agos.com.tr